

Komentari Hrvatskog Telekoma d.d.
na Prijedlog odluke kojom se Hrvatskom Telekomu d.d. određuje izraditi i objaviti
Standardnu ponudu

I) Općenito

Prijedlogom odluke kojom se Hrvatskom Telekomu d.d. (dalje u tekstu: HT) određuje izraditi i objaviti standardnu ponudu o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme (Standardna ponuda) HAKOM određuje sastavne dijelove Standardne ponude koju HT mora izraditi u roku 30 dana od primitka te odluke.

U obrazloženju navedenog prijedloga odluke HAKOM navodi da je dužan reagirati na način da u okviru svojih nadležnosti, uredi postojeće stanje kako bi takvom regulacijom stvorio uvjete za ravnopravno, nediskriminirajuće i transparentno korištenje elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme (u daljnjem tekstu: EKI) za sve sudionike elektroničkih komunikacija. Nadalje, HAKOM naglašava *«kako postojeće stanje u ovom dijelu tržišta otvara mogućnost diskriminatornog ponašanja infrastrukturnog operatora HT-a u pogledu pristupa, održavanja, otklanjanja smetnji i drugih elemenata zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme, dok s druge strane otvara mogućnosti nezakonitog korištenja iste od strane operatora korisnika. Navedena situacija ugrožava sigurnost elektroničkog komunikacijskog prometa i predstavlja prepreku razvoju tržišnog natjecanja.»*

Slijedom navedenog, HAKOM kroz utvrđivanje sastavnih dijelova Standardne ponude određuje takve tehničke uvjete planiranja, projektiranja, gradnje, upotrebe, odražavanja vezano za zajedničko korištenje EKI koji prelaze okvire određene Zakonom o elektroničkim komunikacijama (ZEK) kao obveze infrastrukturnim operatorima, te koji proizlaze iz Pravilnika o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme (NN 154/98 i 93/10, dalje u tekstu: Pravilnik o zajedničkom korištenju EKI) i Pravilnika o tehničkim i uporabnim uvjetima za svjetlovodne distribucijske mreže (NN 108/10, dalje u tekstu: Pravilnik o SDM). Stoga posebno ukazujemo na sljedeće:

1) HT smatra kako nema mjesta za određivanje obveze izrade i objave standardne ponude pristupa i zajedničkog korištenja EKI zbog toga što je to pitanje uređeno kako odredbama ZEK-a tako i odredbama gore spomenutih Pravilnika, koji detaljnije definiraju prava i obveze infrastrukturnog operatora i operatora korisnika vezano uz korištenje izgrađene EKI. Pravilnik o zajedničkom korištenju EKI sadrži jasne i izričite odredbe o korištenju kabelske kanalizacije s detaljnim opisom cjelokupnog postupka od podnošenja zahtjeva za korištenjem EKI, rokova za odgovor na podneseni zahtjev, raspodjelom troškova kao i specifikacijom materijala prilikom izvođenja radova polaganja kombinacija cijevi u kabelsku kanalizaciju. Također, HT u svojim ugovorima s operatorima korisnicima redovito i pod nediskriminirajućim uvjetima ugovara polaganje i održavanje njihovih kabela u HT-ovoj EKI, a navedene aktivnosti HT obavlja pod istim uvjetima i na isti način kao i za vlastite potrebe.

2) Problem korištenja i održavanja kabelske kanalizacije (u koju su položeni HT-ovi kabele i kabele operatora korisnika) prvenstveno otežava nekontrolirano i neovlašteno uvlačenje kabela od strane operatora korisnika a na koji problem HT već duže vrijeme ukazuje HAKOM-u radi poduzimanja mjera protiv tih operatora. Naime, HT je proteklih godina neprekidno dostavljao obavijesti o neovlaštenom uvlačenju kabela uz naznaku mjesta, vremena i naziva operatora korisnika, te je upozoravao i na moguće posljedice takvog postupanja, odnosno upozoravao je na činjenicu da jedna od posljedica neovlaštenog uvlačenja kabela svakako može biti i nemogućnost adekvatnog i promptnog otklanjanja kvarova a uslijed

čega posljedica može biti nemogućnost pružanja usluga od strane pojedinih operatera njihovim krajnjim korisnicima. Također, Pravilnikom o zajedničkom korištenju EKI predviđena je mogućnost sankcioniranja neovlaštenog uvlačenja kabela u kabelsku kanalizaciju zbog ugrožavanja sigurnosti uporabe elektroničke komunikacijske mreže. HT nema saznanja o primjeni ove ovlasti u praksi, odnosno nema saznanja da je protiv ijednog operatera korisnika podnesena prekršajna prijava zbog neovlaštenog uvlačenja kabela u kabelsku kanalizaciju.

3) HT je u više navrata pozvao operatore korisnike koji su nelegalno (bez ugovora tj. bez zakonom određenog pravnog temelja) uvukli svoje kabele u HT-ovu kabelsku kanalizaciju radi međusobnog uređenja odnosa glede pristupa i zajedničkog korištenja EKI. HT je sukladno važećim zakonskim i podzakonskim odredbama ponudio sklapanje ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju HT-ove EKI svim operatorima korisnicima. Međutim, većina operatera koji su svoje kabele uvukli u HT-ovu EKI bez pravnog temelja, tj. nasilno i potajno, bez poštivanja temeljnih pravila struke, odbili su sklapanje ugovora tvrdeći da se radi o infrastrukturi koja temeljem načela pravnog jedinstva nekretnine pripada jedinicama lokalne samouprave, te da HT nije ovlašten pravno raspolagati tom infrastrukturom. Također, ti operatori korisnici odbili su dati HT-u podatke o trasama na kojima su uvukli svoje kabele u HT-ovu EKI s obrazloženjem da su to njihovi tajni podaci i da bi dostavljanje tih podataka predstavljalo otkrivanje njihove poslovne tajne.

Posebno napominjemo da je čl. 10. Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI propisano tzv. «sređivanje postojećeg stanja kabela uvučenih bez prethodnog zaključenja ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju kabelske kanalizacije» kojim se nameće HT-u, kao infrastrukturnom operatoru, obveza provođenja dugotrajnog i vrlo skupog postupka u kojem on mora dokazivati operatorima koji su nelegalno uvukli svoje kabele u njegovu kabelsku kanalizaciju i upotrebom sile i potajno smetale njegov posjed, da je upravo on infrastrukturni operator na toj trasi, a ne netko drugi. Dakle, HT svojstvo infrastrukturnog operatora mora dokazati operatorima koji su nelegalno uvukli kabele u njegovu kabelsku kanalizaciju uređenim imovinskopравnim odnosima s vlasnicima nekretnina ili ishodenom potvrdom o pravu puta. Ako operator korisnik odbije sklapanje ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju EKI, HT može pokrenuti postupak pred HAKOM-om za sređivanje postojećeg stanja i to samo ako je prethodno dokazao tim operatorima korisnicima svoje svojstvo infrastrukturnog operatora i pozvao ih na sklapanje ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju kabelske kanalizacije. Iako je operator korisnik prekršio zakonske odredbe ZEK-a, odnosno ranijeg Zakona o telekomunikacijama, te Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima te nelegalno, silom i potajno uvukao svoje kabele u HT-ovu kabelsku kanalizaciju, kroz primjenu čl. 10. Pravilnika HAKOM zapravo «kažnjava» HT, kao infrastrukturnog operatora, koji je vlasnik kabelske kanalizacije i nameće mu obvezu trpljenja tog nelegalnog stanja, bez mogućnosti drugačijeg rješenja tj. HT je obvezan trpjeti smetanje posjeda koje je nastalo u prošlosti (prije donošenja Pravilnika) i o čemu se u mnogim slučajevima još vode sudski postupci zbog smetanja posjeda. Također, HAKOM nalaže da se takvo nelegalno stanje «uzakoni» sklapanjem ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju EKI i to bez obzira što su takvi kabeli postavljeni protivno volji HT-a kao vlasnika kabelske kanalizacije i često puta protivno pravilima struke čime se onemogućava adekvatno korištenje prostora u kabelskoj kanalizaciji od strane HT-a, kao infrastrukturnog operatora, i operatora korisnika koji su ranije sklopili ugovore s HT-om o pristupu i zajedničkom korištenju EKI. Kroz tako propisan postupak «uzakonjenja» smatramo da se potiče i legalizira nezakonito ponašanje operatora korisnika. Stoga, ne samo da se provedbom navedenih odredaba diskriminira HT, kao infrastrukturnog operatora, u odnosu na operatore koji su nezakonito uvukli svoje kabele u kabelsku kanalizaciju infrastrukturnog operatora, nego se diskriminira i operatore korisnike koji su u kabelsku kanalizaciju postavili svoje kabele temeljem ranije sklopljenih ugovora s infrastrukturnim operatorom o pristupu i zajedničkom korištenju kabelske kanalizacije.

4) HT nije uspio s većinom operatora korisnika koji su nelegalno uvukli svoje kabele u njegovu kabelsku kanalizaciju ugovorom urediti pristup i zajedničko korištenje EKI, a nije uspio niti zaustaviti daljnje protuzakonito postupanje operatora korisnika, o čemu je uredno obavještavao HAKOM. Postupak sređivanja postojećeg stanja u EKI koji je HAKOM propisao Pravilnikom, također nije doveo do rješavanja navedenih problema. HAKOM je na zahtjev HT-a proveo nekoliko postupaka sređivanja postojećeg stanja u kabelskoj kanalizaciji koji su trajali relativno dugo i naložio operatorima, koji su nelegalno uvukli svoje kabele, sklapanje ugovora s HT-om kao infrastrukturnim operatorom. Međutim, neki operatori korisnici uopće ne žele postupiti po odluci HAKOM-a, a neki pristaju pregovarati o mogućem sklapanju ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju infrastrukture ali samo za one trase za koje je HT prethodno ishodio potvrde o pravu puta. Pri tome ti operatori korisnici traže posebne pogodnosti kojima bi bili stavljeni u povlašteni položaj u odnosu na druge operatore korisnike koji s HT-om već ranije imaju sklopljene ugovore o pristupu i zajedničkom korištenju infrastrukture.

Prema Pravilniku o zajedničkom korištenju EKI, smatramo da se postojećim stanjem može smatrati samo ono stanje koje je postojalo u trenutku stupanja toga Pravilnika na snagu tj. najkasnije od početka siječnja 2009. godine. Svi kabele koje su operatori korisnici nakon tog datuma uvukli bez pravnog temelja (ugovora) u HT-ovu EKI, ne mogu se smatrati sređivanjem postojećeg stanja, nego postupanjem suprotnim odredbama ZEK-a i Pravilnika. Ako bi se prihvatilo tumačenje da se i za tako postavljene kabele provodi postupak sređivanja postojećeg stanja, tada se operatorima korisnicima šalje poruka da nastave i dalje postupati nezakonito i nelegalno uvlačiti svoje kabele, a infrastrukturni operator će uvijek morati takvo stanje prihvatiti kao sređivanje postojećeg stanja.

Dosadašnje provođenje postupaka sređivanja postojećeg stanja nije dalo željene rezultate, nego je pokazalo da je to dugotrajan, mukotrpan i skup postupak za HT kao infrastrukturnog operatora. Tome postupku, u pravilu, prethodi postupak ishoda potvrda o pravu puta koji je također dugotrajan i zahtjeva od HT-a prethodnu izradu elaborata za pravo puta.

Nakon što HT, odnosno HAKOM u postupku sređivanja postojećeg stanja utvrdi koji sve operatori korisnici imaju svoje kabele na konkretnoj trasi u kabelskoj kanalizaciji HT-a, operatori korisnici i dalje nisu voljni urediti svoje odnose s HT-om. Dapače, na trasama na kojima je provedeno «sređivanje postojećeg stanja» dolazi ponovno do nelegalnog uvlačenja kabela tih istih i/ili drugih operatora korisnika, čime se ponovno otvara potreba utvrđivanja tko su vlasnici kabela. HT takve slučajeve kada ih otkrije prijavljuje HAKOM-u i pokreće odgovarajuće sudske postupke radi zaštite svoga posjeda. Međutim, tek sporadično poduzimanje mjera od strane HAKOM-a u takvim slučajevima, ali bez adekvatnog kažnjavanja operatora korisnika, nije spriječilo nastavljanje nezakonitog postupanja tih operatora korisnika.

Slijedom navedenog, smatramo neodrživim određivanje obveze HT-u da u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu Standardne ponude osigura operatorima korisnicima, po troškovno orijentiranim cijenama, on line pristup bazi podataka o trasama, kapacitetu i raspoloživosti slobodnog prostora u EKI, te redovito ažuriranje baze podataka u roku od 24 sata od nastale promjene. Uz postojeći postupak ishoda potvrda o pravu puta, kao i postupak sređivanja postojećeg stanja u EKI, bez prethodnog poduzimanja potrebnih mjera od strane HAKOM-a prema svim operatorima korisnicima, HT ne može srediti bazu podataka o svojoj EKI i kabelima operatora korisnika u njoj tako da ispuni obveze koje mu HAKOM nameće kroz Standardnu ponudu.

5) Nadalje, HAKOM je na prijedlog društva B.net donio Odluku od 5. veljače 2010. godine kojom je HT-u odredio primjenu troškovne usmjerenosti cijena zajedničkog korištenja EKI na temelju troškova gradnje i održavanja EKI uz primjerenu stopu povrata na ulaganja te je odredio jednogodišnju cijenu korištenja slobodnog prostora u kabelskoj kanalizaciji ovisno o promjeru cijevi, odnosno promjeru kabela koji se polaže za potrebe operatora korisnika. Kao jedan od razloga donošenja te Odluke HAKOM je naveo u obrazloženju iste kako se time „*potiče sređivanje postojećeg stanja u kabelskoj kanalizaciji*“.

Naglašavamo da je B.net u svome prijedlogu HAKOM-u za reguliranje visine naknade koju infrastrukturni operatori naplaćuju operatorima korisnicima za zajedničko korištenje EKI, predložio da se HT-u, jedinicama lokalne i područne samouprave, kao i drugim infrastrukturnim operatorima odredi visina naknade zajedničkog korištenja infrastrukture prema načelu troškovno orijentiranih cijena. U odnosu na B.net kao infrastrukturnog operatora predmet je razdvojen u dva zasebna upravna postupka sukladno zaključku HAKOM-a donesenom 16. prosinca 2009. godine s obrazloženjem da se radi o predmetu postupka koji je kompleksne i složene naravi te je potrebno u odnosu na svakog infrastrukturnog operatora zasebno utvrditi troškovno usmjerene cijene, što iziskuje i temeljito utvrđivanje činjeničnog stanja te savjesnu ocjenu svakog dokaza posebno. Nemamo saznanja da je HAKOM B.net-u ili bilo kojem drugom infrastrukturnom operatoru odredio cijenu zajedničkog korištenja EKI, kao što je to učinio HT-u. Naime, prije donošenja navedene Odluke od 5. veljače 2010. provedena je javna rasprava o istoj jer se radi o odluci koja je od znatnijeg utjecaja na mjerodavno tržište. Međutim, u upravnom postupku u kojem je stranka B.net, odnosno drugim upravnim postupcima u kojima bi se drugim infrastrukturnim operatorima odredila primjena troškovno usmjerene cijene zajedničkog korištenja infrastrukture, do sada nije provedena niti jedna javna rasprava, a isto tako nije objavljena niti jedna odluka. S tim u vezi smatramo da bi HAKOM trebao izaći s jedinstvenim stavom po pitanju koje je predmet ovog postupka primjenjivim na sve infrastrukturne operatore, a u cilju rješavanja pitanja korištenja EKI prema svim infrastrukturnim operatorima na jednak i nediskriminirajući način.

Drugačiji pristup u rješavanju zajedničkog korištenja EKI u odnosu na HT ne može se opravdati ni činjenicom da je Odlukom Vijeća HAKOM-a od 17. srpnja 2009. godine HT proglašen operatorom sa znatnom tržišnom snagom na tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji, a na kojem tržištu su HT-u nametnute određene regulatorne obveze koje se protežu i na korištenje EKI. Međutim, te se regulatorne obveze protežu (i mogu se protezati) samo i isključivo na pristupni dio infrastrukture HT-a koji je vezan uz predmetno tržište¹, a ne na cjelokupnu HT-ovu EKI.

Stoga smatramo da bi HAKOM određivanjem HT-u izrade i objave standardne ponude pristupa i zajedničkog korištenja EKI stavio HT u neravnopravan položaj u odnosu na sve druge infrastrukturne operatore kojima HAKOM ne nameće takvu obvezu, niti im je odredio kao obvezujuću cijenu naknade zajedničkog korištenja EKI. Iako ZEK i Pravilnik o zajedničkom korištenju EKI ne rade razliku između infrastrukturnih operatora po pitanju njihovih obveza (i prava) davanja operatorima korisnicima pristupa i zajedničkog korištenja EKI, određivanjem obveze izrade i objave standardne ponude, kao i utvrđivanjem Odlukom od 5. veljače 2010. godine visine cijene naknade za zajedničko korištenje infrastrukture, HAKOM diskriminira HT u odnosu na druge infrastrukturne operatore.

HT je poštujući odredbe ZEK-a, navedenog Pravilnika i Odluke HAKOM-a od 5. veljače 2010. godine, omogućio svim operatorima korisnicima temeljem ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju EKI pod jednakim i nediskriminirajućim cijenama i uvjetima korištenje slobodnog prostora u svojoj infrastrukturi.

Iz svega navedenoga proizlazi kako su uvjeti za omogućavanje pristupa EKI dovoljno regulirani od strane HAKOM-a te da nema potrebe za određivanjem HT-u obveze izrade i objave standardne ponude pristupa i zajedničkog korištenja infrastrukture. U slučaju da HAKOM i dalje bude drugačijeg stava te ustraje u namjeri određivanja HT-u obveze izrade i objave standardne ponude pristupa EKI, ovim putem HT traži da HAKOM uvođenje ove obveze razmotri u odnosu na sve infrastrukturne operatore.

Slijedom gore navedenih razloga ograničit ćemo se na komentare ključnih odredaba prijedloga Odluke.

¹ Odlukom Vijeća HAKOM-a od 17. srpnja 2009., u sklopu regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže na str. 63.-64. HT je obvezan omogućiti kolokaciju opreme operatora korisnika na lokacijama glavnog razdjelnika HT-a u svrhu pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji i lokalnoj potpetlji te osigurati zajedničko korištenje kabelaške kanalizacije, odnosno omogućiti pristup DTK-om do vanjskog kabineta operatora ili neke druge sabirne točke za potrebe pristupa izdvojenoj lokalnoj potpetlji.

II) Posebni komentari na pojedine odredbe prijedloga Odluke

1) Definiiranje pojma slobodnog prostora

HAKOM navodi u prijedlogu Odluke da je definicija pojma slobodni prostor u skladu s definicijom određenom čl. 4. st. 2. Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI, a što znači da je to: *«Slobodni prostor u cijevima kabelske kanalizacije podrazumijeva prostor koji nije zauzet kabelom ili prostor koji je zauzet kabelom, a koji nije u funkciji duže od 120 dana (u daljnjem tekstu: nekorišteni kabel), pod uvjetom da navedeni prostor nije predviđen kao neophodni servisni prostor za potrebe održavanja postojećih kapaciteta, te kojeg je moguće iskoristiti za uvlačenje elektroničkih komunikacijskih kabela (svjetlovodnih ili bakrenih kabela), a sve u skladu s ovim pravilnikom.»*

HAKOM je u Pravilniku o zajedničkom korištenju EKI zabranio infrastrukturnom operatoru rezervaciju bilo kakvog slobodnog prostora za svoje potrebe, čime se maksimalno udovoljava zahtjevima operatora korisnika, a na štetu vlasnika EKI.

S druge strane, HAKOM u Pravilniku o SDM od investitora traži da te mreže planira najmanje 5 godina unaprijed, opet kako bi olakšao operatorima korisnicima njihovo korištenje. Iz toga je vidljivo da je navedena odredba Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI u suprotnosti s Pravilnikom o SDM jer ako se planiraju kabele u toj mreži, mora se planirati i prostor za njegov smještaj, odnosno ne može stajati odredba kao u točki 15. prijedloga Odluke da operator korisnik nije dužan dostavljati planove (naime, ako nema planova nema ni SDM).

Stoga smatramo da je potrebno kod određivanja slobodnog prostora uzeti u obzir i planirane potrebe infrastrukturnog operatora i operatora korisnika u određenom vremenskom razdoblju, a što će biti moguće ostvariti tek kada se u cijelosti implementira sustav DDS u kojem će biti moguće voditi podatke o planiranim kablama u slobodnom prostoru.

Također predlažemo da se svi kabele operatora korisnika, a za koje operator korisnik nema sklopljen ugovor o pristupu i zajedničkom korištenju EKI dobivaju status „nekorišteni kabel“ po isteku roka od 30 dana po objavi Standardne ponude. Također u točki 47. prijedloga Odluke trebalo bi dodati da će svi kabele za koje operator korisnik nije imao sklopljen ugovor o najmu, a u navedenom roku operator korisnik dostavi podatke potrebne za izradu baze podataka i sklopi ugovor o pristupu i zajedničkom korištenju EKI dobiti status «kabel u funkciji».

2) Prethodne informacije o trasama, kapacitetima i raspoloživosti slobodnog prostora

HAKOM je u **t. 4. prijedloga Odluke** odredio da je HT obvezan u roku 6 mjeseci od stupanja na snagu Standardne ponude (SP) osigurati operatorima korisnicima, po troškovno orijentiranim cijenama, on line pristup bazi podataka o trasama, kapacitetu i raspoloživosti slobodnog prostora u elektroničkoj komunikacijskoj infrastrukturi. Baza podataka mora biti redovito ažurirana, a najmanje 24 sata od promjena. HAKOM obrazlaže da se time omogućuje bolja transparentnost u pogledu uvida u informacije o raspoloživosti prostora u EKI i operatorima korisnicima u znatnoj mjeri olakšava planiranje njihove mreže tako što će im prije podnošenja zahtjeva za ugovaranjem trasa, na jednostavan način biti omogućeno raspolagati s informacijama o trasama, kapacitetu i raspoloživosti slobodnog prostora u EKI.

Iz razloga navedenih pod točkom I. ovih komentara, HT nije u ovom trenutku u mogućnosti unutar 6 mjeseci od stupanja na snagu Standardne ponude dati on line pristup bazi podataka o trasama, kapacitetu i raspoloživosti slobodnog prostora u EKI. Naime, HT nema trenutno bazu podataka napunjenu podacima o zauzeću cijevi-zdenaca s kablama svih operatora korisnika, pa time nema mogućnost automatizirane procjene raspoloživosti slobodnog prostora obzirom na kombinacije cijevi

predviđene važećim Pravilnikom o zajedničkom korištenju EKI. Dakle, najveći problema leži u činjenici da je u posljednjih 5-6 godina ogroman broj kabela (npr. kabeli B.neta, Metroneta) položen u HT-ovu kanalizaciju bez ijednog HT-u dostavljenog podatka i identifikacije takvih kabela, pa potom i snimanje istih predstavlja ogroman posao, a HT-u je Pravilnikom o zajedničkom korištenju EKI stavljena obaveza da sam zahtjeva i inicira „legalizaciju“ takvih kabela. Stoga, ovaj sustav vođenja podataka o HT-ovoj EKI, kabelima operatora korisnika i slobodnom prostoru neće davati potpune informacije o zauzeću dok se ne dobiju podaci od svih operatora korisnika i unesu u isti. Podaci iz sustava u ovoj fazi neće biti identični onima na terenu i neće se moći u potpunosti koristiti za planiranje i projektiranje bez dodatne provjere na terenu. Napominjemo da je gotovo zanemariva do sada dostavljena dokumentacija operatora korisnika.

Da bi se HT-ove DDS odgovarajuće baze podataka napunile traženim podacima o svoj kabelskoj kanalizaciji i svim kabelima u vlasništvu HT-a, te kabelima u vlasništvu operatora korisnika i slobodnom prostoru i time DDS služio kako HAKOM u odluci traži, procjenjujemo da bi trebalo nekoliko godina, pod uvjetom da HAKOM preuzme svoju zakonsku obvezu i naloži svim operatorima korisnicima da odmah prijave HT-u sve svoje kabele koje su uvukli u HT-ovu kabelsku kanalizaciju.

Nadalje, HT je protiv obveze nametnute ovim prijedlogom Odluke da mora svim operatorima omogućiti on line pristup bazi podataka o svojoj infrastrukturi (DDS), jer te podatke smatramo poslovnom tajnom. Naime, te podatke temeljem zakonskih odredbama dostavit ćemo HAKOM-u, a svim drugima samo temeljem sklopljenog ugovora.

Smatramo da se u području gdje postoje podaci u adekvatnoj bazi-sustavu (DDS) podaci o slobodnom prostoru u cijevima mogu davati operatorima korisnicima u odgovarajućem obliku, kao što je HT i do sada činio, a gdje ne postoje podaci u DDS da se omogući druga prikladna (realno provediva) procedura dostave podataka. HT bi se jedino mogao obavezati na postupni prelazak na nove procedure u skladu s vlastitim planom implementacije DDS sustava i punjenjem baza podataka potrebnim inventory podacima. Navedeni proces iziskuje velika financijska ulaganja i adekvatno vrijeme, što realno procjenjujemo da je znatno dulje od vremena određenog u prijedlogu Odluke. Nadalje, i s aspekta IT resursa, svaka promjena izaziva programiranje u 5-6 sustava, te je za isto potrebno izrazito mnogo vremena za integraciju i odgovarajuća testiranja.

Posebno napominjemo da stavljanje HT-u kroz ovaj prijedlog Odluke, odnosno kroz SP, zapravo obaveze da vodi katastar vodova za svu svoju EKI na području cijele Republike Hrvatske, potrebno je sagledati i u kontekstu infrastrukture i drugih operatora kojoj se ne zna volumen i status, kao i kojem operatoru pripada - primjerice B.net u velikim gradovima ima položene kabele dijelom u HT-ovoj kabelskoj kanalizaciji, a dijelom u ograde, privode i dijelove mreže koje je sam gradio.

U t. 5. prijedloga Odluke HAKOM određuje da do dana izrade baze podataka iz t. 4., a ukoliko operator korisnik prije podnošenja zahtjeva zatraži podatke o raspoloživosti slobodnih cijevi na određenoj trasi, HT je obavezan u roku 3 radna dana od dana traženja podataka dati na uvid operatoru korisniku dokumentaciju (u elektronskom obliku), iz koje su vidljivi podaci o trasi, kapacitetu i raspoloživosti slobodnog prostora EKI s podacima o točnosti i ažurnosti podataka.

Kao što smo već naveli HT trenutno nema bazu podataka napunjenu podacima o zauzeću cijevi-zdenaca svim podacima o kabelima operatora korisnika (a time i mogućnost automatizirane procjene raspoloživosti slobodnog prostora obzirom na kombinacije cijevi predviđene važećim Pravilnikom o zajedničkom korištenju EKI. HT može temeljem prethodno sklopljenog ugovora dati svim operatorima korisnicima podatke o određenoj trasi kabelske kanalizacije i položaju zdenaca, profilu cijevi svoje cijevne infrastrukture, ali za utvrđivanje raspoloživog slobodnog prostora do daljnjeg će se morati u svakom konkretnom slučaju izlaziti na teren. Rok za dostavu podataka o trasi, položaju zdenaca i profilu cijevi (ako postoje u elektronskom obliku), treba korigirati i to tako da za pristupnu mrežu bude minimalno 5 dana, za spojnu (koja se ranije planira) barem mjesec dana, a što mora biti vezano i za broj

pristiglih zahtjeva od svakog operatora korisnika, ali i svih operatora korisnika u određenom vremenskom razdoblju, kao i za dužinu trasa. Naime, nije isto je li zahtjev postavljen za trasu dugu 1.000 metara ili 100 km, je li dokumentacija za predmetne trase raspoloživa u elektronskom ili papirnatom obliku, odnosno je li uopće postoji.

3) Zahtjev za ugovaranje zajedničkog korištenja dijela kabelaške kanalizacije

U **točkama 6. i 7. prijedloga Odluke** HAKOM navodi koje dijelove mora sadržavati zahtjev za ugovaranje zajedničkog korištenja pojedine trase te da u slučaju da se zahtjev odnosi na više trasa, operator korisnik može uz zahtjev dostaviti već izrađeno tehničko rješenje u kojem slučaju nije obavezan dostaviti početnu i završnu točku svake pojedine trase.

U točki 12. HAKOM određuje da je HT obavezan na zahtjev operatora korisnika pisano odgovoriti u roku 15 dana pri čemu odgovor mora sadržavati tehničko rješenje (ukoliko je operator korisnik u zahtjevu zatražio izradu tehničkog rješenja od strane HT-a), odnosno svu potrebnu tehničku dokumentaciju (ukoliko tehničko rješenje radi operator korisnik ili treća osoba po njegovu zahtjevu). Operator korisnik je obavezan u daljnjem roku od 15 dana izraditi tehničko rješenje i dostaviti ga HT-u. U protivnom, smatra se da je odustao od zahtjeva.

HAKOM obrazlaže da su točke 6., 7. i 12. uvedene radi ubrzanja postupka ugovaranja trasa na način da su specificirani elementi koje zahtjev treba sadržavati te da na povećanje efikasnosti utječe i činjenica da HT, pod uvjetom da sam izrađuje tehničko rješenje, isto dostavlja operatoru korisniku već u roku 15 dana od dana podnošenja zahtjeva, odnosno ako tehničko rješenje izrađuje operator korisnik ili treća osoba, HT mora u roku 15 dana uz odgovor na zahtjev dostaviti i svu potrebnu tehničku dokumentaciju. Izuzetak je jedino zahtjev za ugovaranjem više trasa na određenom području, u kojem slučaju se brzina i efikasnost postižu istovremenim dostavljanjem i tehničkog rješenja (točka 7.).

HT smatra da t. 12. nije u skladu s čl. 9. st. 3. Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI po kojoj za izradu tehničkog rješenja HT ima rok od 30 dana. Također, smatramo neprihvatljivim utvrđivanje operatorima korisnicima mogućnosti jednostranog odabira da HT za njih izradi tehničko rješenje.

Točka 13. prijedloga Odluke također nije prihvatljiva jer nije definiran ukupan broj zahtjeva i dužina trase za određeno vremensko razdoblje.

Točkom 15. prijedloga Odluke omogućeno je operatoru korisniku da ne mora dostavljati plan zahtjeva unaprijed, kako se spriječila dosadašnja obveza operatora korisnika da HT-u dostavljaju planove zahtjeva za razdoblje od 3 mjeseca unaprijed, što HAKOM smatra diskriminirajućim.

Međutim, HT smatra logičnim da operator korisnik ne mora dostavljati plan za zahtjeve za priključak jer ni sam ne zna kad i koliko će ih dobiti, ali bi operator korisnik za svoju spojnu mrežu koju dugoročno planira morao dostaviti planove ili neku vrstu rezervacije. Ovakvo rješenje smatramo da je u skladu s Pravilnikom o SDM jer ako se planiraju kabeli u toj mreži mora se planirati i prostor za njegov smještaj u kabelaškoj kanalizaciji.

Točka 16. prijedloga Odluke smatramo da treba precizirati na način da HT može ponuditi alternativno rješenje ako se radi o manjim zahvatima na trasi ili je potrebno izvući stare kabele i osloboditi prostor (npr. ograničiti zahvat do cca 100 metara nove trase). Međutim, ako se radi o većem zahvatu kao što teoretski može biti dionica od više kilometara (npr. 50 km), a HT ocijeni da nema poslovni interes upuštati se u takav zahvat, tada odgovor na zahtjev može biti negativan.

U **točki 17.** prijedloga Odluke potrebno je objasniti što znači KPI o «načinu rješavanja zahtjeva». Zbog nemogućnosti mjerenja «kvalitete izvedenih radova» te «načina rješavanja zahtjeva», predlažemo voditi KPI samo za rokove rješavanja zahtjeva, rokove izrade tehničkog rješenja i rokove otklona oštećenja na EKI (kvarova).

4) Rokovi izrade i dostave tehničkih rješenja te troškovi izrade tehničkih rješenja

Točke 18. i 19. prijedloga Odluke - HT smatra da mora imati pravo izdati ili uskratiti suglasnost na tehničko rješenje jer kao infrastrukturni operator vodi računa o sigurnosti te infrastrukture za što je po ZEK-u i obavezan. Također, smatramo da u slučaju da tehničko rješenje izrađuje operator korisnik i HT nema pravo na izdavanje suglasnosti, ali se provjerom utvrdi neispravnost te HT ima prigovor na izrađeno tehničko rješenje, tada HT ima pravo na naknadu po realno utrošenom vremenu izvršene provjere.

Cijena dostave podataka o cijevnoj infrastrukturi morala bi biti sljedeća: $3ns + 0,5Kn/m$ za trase iznad 500m.

5) Nadzor

Točka 23. prijedloga Odluke je kontradiktorna sama sebi, jer »cijena mora biti troškovno orijentirana i u skladu s cijenama nadzora iz drugih standardnih ponuda HT-a» a nakon toga se nalaže da troškovi proizašli iz nadzora otklona smetnje budu sastavni dio mjesečne cijene najma. Pošto se usluga nadzora obavlja pojedinačno, kao zaseban slučaj, nemoguće je takav iznos ukalkulirati u mjesečnu cijenu najma EKI te je nemoguće izračunati cijenu mjesečnog najma prostora u EKI s uključenim nadzorom kod otklanjanja smetnji.

6) Prijava smetnji/interventnih radova i otklanjanje smetnji

Točka 25. prijedloga Odluke je neprihvatljiva jer postavlja generalno pravilo da je HT dužan snositi sve stvarne troškove nastale zbog otklanjanja smetnji/interventne radove a koje obavlja na zahtjev operatora korisnika, osim u slučaju da je smetnja uzrokovana razlozima na strani operatora korisnika. Iako je HAKOM u obrazloženju naveo da je ta odredba uvedena kako bi se spriječila naplata troškova otklanjanja smetnji na kabelskoj kanalizaciji u slučajevima kada je do smetnje došlo zbog lošeg održavanja EKI i sl., smatramo da se time diskriminira HT kao infrastrukturni operator, jer će u svakom slučaju otklanjanja smetnji/interventnim radovima, da bi ispostavio račun operatoru korisniku za nastale troškove, morati prije toga dokazati da je smetnja uzrokovana razlozima na strani tog operatora korisnika. Usluga otklanjanja smetnji/interventni radovi na kabelu operatora korisnika, na njegov zahtjev ne mogu biti besplatni. Stoga bi trebalo biti upravo obrnuto rješenje, a to je da operator korisnik dokaže da je smetnja nastala zbog uzroka za koji je odgovoran HT (npr. loše održavanje EKI)

HAKOM uopće ne uzima u obzir da smetnja može biti uzrokovana i od strane trećih osoba (npr. operatora koji neovlašteno uvlače svoje kabele u kabelsku kanalizaciju). Prema sadašnjim prilikama kada HAKOM ne poduzima mjere protiv operatora korisnika koji nelegalno koriste kabelsku kanalizaciju, smatramo da HT ne može odgovarati za stanje u kabelskoj kanalizaciji. Zato se ova odredba može zloupotrebljavati protiv HT-a od strane operatora korisnika.

7) Realizacija radova i sklapanje ugovora

Točkom 27. i 29. prijedloga Odluke HAKOM navodi da se određuje započeti/dopustiti započinjanje s radovima bez odgađanja, čime se postiže efikasnost u realizaciji zahtjeva i da se time onemogućava HT-u

davanje 11 obvezujućih uputa trećoj strani prilikom obavljanja usluga instalacije kabela operatora korisnika te u slučaju nepoštivanja obvezujućih uputa, davanje zabrane pristupa trećoj strani. Umjesto toga, HT-u se sukladno točki 29. ostavila mogućnost traženja ispravka sukladno tehničkom rješenju.

Navedene odredbe u suprotnosti su s odredbama čl. 9. stavci 8., 9. i 10. Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI kojima je određeno da operator korisnik dostavlja infrastrukturnom operatoru popunjen troškovnik po načelu ključ u ruke. Infrastrukturni operator prihvaća ili nudi svoje cijene po načelu ključ u ruke. Tehničko rješenje izvodi onaj koji je ponudio nižu ukupnu cijenu. Dakle, navedene točke prijedloga odluke nisu prihvatljive i u suprotnosti su s definiranom procedurom iz Pravilnika jer nije poznato po kojoj cijeni će se izvoditi radovi kao i to da je moguće dovesti u pitanje kvalitetu pripreme za osiguranje adekvatnih rezervnih-alternativnih putova za slučaj kada bi uslijed radova moglo doći do prekida na postojećoj EKM.

Ako HAKOM kroz ovaj prijedlog Odluke izmjeni taj dio Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI pitanje je tko su certificirani podizvođači i tko će ih odrediti.

Napominjemo da je zbog sigurnosnih razloga u HT-u uveden napatuk za najavu radova na i uz postojeće uređaje i kabele koji su u funkciji.

U točki 29. prijedloga Odluke potrebno je precizno definirati rokove. Predlažemo da odredba glasi:

«Ukoliko HT u tijeku nadzora nad izvođenjem radova za operatora korisnika ili korisnika po tehničkom rješenju utvrdi da oni nisu u skladu sa tehničkim rješenjem, može zatražiti ispravak, odnosno obustavu radova do izmjene tehničkog rješenja sukladno Pravilniku ili do stvaranja uvjeta za nastavak radova po tehničkom rješenju nakon uklanjanja nepredvidivih okolnosti (cijev nije prohodna zbog oštećenja iz nepoznatog razloga). Troškove ispravka radova kao i time uzrokovane troškove dodatnog nadzora HT-a snosi operator korisnik –korisnik, osim u slučaju da je zahtjev bio neopravdan.»

Točka 30. prijedloga Odluke uvedi se radi točnog definiranja i postizanja bolje efikasnosti postupka primopredaje radova.

Smatramo da je potrebno precizno definirati pojam "završetak radova" jer od tog roka teku penali.

Uz **točku 32.** prijedloga Odluke navodimo sve one primjedbe koje smo dali ranije u uvodnoj točki I. i točki 2) koja se odnosi na prethodne informacije o trasama, kapacitetima i raspoloživosti slobodnog prostora. Osim toga, smatramo da HT može uspostaviti bazu navedenu u čl. 32. ali samo za one trase koje do tada budu pripremljene i s onim podacima koji budu prikupljeni, a dinamika punjenja baze ovisi o HT-ovim planovima punjenja baze i raspoloživim sredstvima. Operatori korisnici mogu imati pravo uvida u bazu ali samo svojih podataka, jer uvid u ostale podatke predstavljao otkrivanje podataka ostalih operatora.

8) Plaćanje cijene zajedničkog korištenja EKI

Točke 36. i 37. prijedloga Odluke proizlaze iz Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI.

Vezano za refundiranje troškova materijala i radova napominjemo da odredbama Pravilnika o zajedničkom korištenju EKI infrastrukturni operator dužan je i kod postavljanja vlastitih kabela u svoju kabelsku kanalizaciju postaviti maksimalni broj cijevi određen gore navedenim tablicama kako bi bio ispunjen cilj koji se želi Pravilnikom postići, a to je maksimalna iskorištenost slobodnog prostora u izgrađenoj kabelskoj kanalizaciji. To znači da je infrastrukturni operator, bez obzira na iskazani interes drugih operatora korisnika za zajedničkim korištenjem kabelske kanalizacije, dužan postaviti maksimalni

broj cijevi malog promjera i mikrocijevi u svoju kabelsku kanalizaciju. Smatramo da tim odredbama HT-u, kao infrastrukturnom operatoru, ograničeno je pravo vlasništva podzakonskim odredbama, nametanjem obveze omogućavanja postavljanja kombinacije cijevi u svoju kabelsku kanalizaciju, tj. postavljanjem dodatnih cijevi malog promjera ili mikrocijevi koje nisu potrebne niti njemu za nesmetano funkcioniranje, a niti operatoru korisniku koji je postavio zahtjev za korištenje slobodnog prostora u kabelskoj kanalizaciji. Smatramo da navedena ograničenja ne proizlaze iz čl. 30. ZEK-a o zajedničkom korištenju elektroničke komunikacijske infrastrukture zbog zahtjeva zaštite ljudskog zdravlja, očuvanja okoliša, zaštite prostora, zaštite i očuvanja kulturnih dobara ili nacionalne sigurnosti. Osim toga, time su povrijeđena i prava operatora korisnika koji je dužan financirati postavljanje cijevi koje mu nisu potrebne, te potom tražiti refundiranje uloženi sredstava od infrastrukturnog operatora, kroz neplaćanje najamnine na toj i drugim lokacijama u određenom vremenskom razdoblju (čl. 9. st. 5. Pravilnika). Osim toga, smatramo da HAKOM u čl. 9. st. 5. Pravilnika izričito određuje način na koji će se izvršiti refundiranje uloženi sredstava: *«infrastrukturni operator će refundirati na način da se za taj iznos jednokratno umanj račun za najam po drugim ugovorima za zajedničko korištenje kabelske kanalizacije. U slučaju da se cjelokupni iznos ne može refundirati od najma za tekuću godinu, preostali iznos će se refundirati od sljedećeg računa i tako sve do konačnog refundiranja ukupnog troška.»* Infrastrukturni operator je dužan platiti tako postavljene cijevi koje postaju njegovo vlasništvo bez mogućnosti drugačijeg rješenja glede vlasništva na cijevima malog promjera ili mikrocijevima s operatorom korisnikom.

Isto tako, tamo gdje nema mogućnosti korištenja postojećih velikih cijevi kabelske kanalizacije u vlasništvu infrastrukturnog operatora, na trošak infrastrukturnog operatora ide postavljanje velikih cijevi kabelske kanalizacije za potrebe operatora korisnika zajedno s kombinacijom cijevi malog promjera i mikrocijevi, jer tako postavljene nove cijevi postaju temeljem Pravilnika vlasništvo infrastrukturnog operatora. Ograničenje vlasništva infrastrukturnog operatora ogleda se kroz nametanja obveze proširenja kapaciteta cijevi za nepoznate osobe i za neizvjestan broj potencijalnih korisnika. To znači da postoji mogućnost da neke slobodne cijevi, čije postavljanje je morao prisilno temeljem odredaba Pravilnika financirati infrastrukturni operator, kao njihov vlasnik, uopće neće biti korištene od strane drugih operatora korisnika jer oni za to neće pokazati poslovni interes, a što znači da infrastrukturni operator neće moći povratiti novac koji je bio dužan uložiti mimo svoje volje u proširenje kapaciteta cijevi i kabelske kanalizacije.

Posebno ističemo problem plaćanja naknade za korištenje EKI u razdoblju kada su ju operatori korisnici koristili bez pravnog temelja (ugovora o pristupu i zajedničkom korištenju). Predlažemo da se, ukoliko se sklopi ugovor za trasu u koju je kabel prethodno bio nelegalno uvučen, najam EKI plaća od datuma utvrđenog kao početak korištenja kabela.

9) Standardno održavanje

Točke 40. do 45. prijedloga Odluke HAKOM navodi da su uvedene kako bi se utvrdili jasni uvjeti i načini održavanja EKI, budući da su operatori u tijeku javnog poziva označili prioritarnim regulirati ovu problematiku te da se HT time prisiljava na planirano i sustavno održavanje EKI, u smislu redovitog obilaska trasa na kojima ima ostvareno zajedničko korištenje EKI, redovitog čišćenja zdenaca i cijevi, pravovremenog uočavanja i otklanjanja oštećenja kao i sprječavanja nastanka oštećenja.

HT predlaže da u t. 40. obilazak trase: umjesto '»1 mjesečno', stoji «prema planu održavanja». Ako je pregled 1 mjesečno, tada to treba ući u cijenu najma koja bi trebala biti povećana.

Točku 42. smatramo neprihvatljivom, jer obilaskom trasa (bez obzira na dinamiku), čišćenje zdenaca i sl.

ne može bitno utjecati na štete koje bi zbog izostanka tih aktivnosti mogle nastupiti, već naprotiv. Posebno je za istaknuti da u velikom broju zdenaca kabelaške kanalizacije ne bi bilo moguće nesmetano obaviti radnje čišćenja i sl. bez micanja postojećih kabela što bi za posljedicu moglo imati upravo obrnuti učinak i dovesti do prekida ili oštećenja. Da bi se uspostavilo korektno stanje u predmetnim zdencima, do kojeg je došlo iz razloga nepoštivanja pravila struke, a u okviru ilegalno postavljenih kabela, potrebno je uložiti znatna materijalna sredstva u sređivanje postojećeg stanja, a u snošenju troškova morali bi sudjelovati svi oni koji su do takvog stanja doveli svojim nelegalnim aktivnostima, odnosno koji nisu poduzeli mjere iz svoje nadležnosti da se takvo stanje zaustavi, odnosno spriječi. Potom bi bilo potrebno uvesti adekvatnu kontrolu ulaska i nadzora (koristeći sustave nove generacije) kao garanciju za održavanje ispravnog stanja. Iz ovoga svakako treba izuzeti događaje na koje HT nema utjecaj (neovlašteni ulazak, oštećenje EKI od strane treće osobe).

Točka 46. je u skladu s obvezom iz članka 26. stavka 4. ZEK-a, međutim potrebno je u toj točki definirati da u slučaju da se premješta trasa kabelaške kanalizacije zbog trećih osoba sve troškove premještanja kabela snose te osobe, a ne HT.

U **točki 47.** određuje se da se postojeći ugovori moraju uskladiti sa SP u roku 30 dana, međutim nije određeno od kada se taj rok računa. Također, smatramo da je rok od 30 dana za usklađivanje postojećih ugovora prekratak. Predlažemo 90 dana, jer usklađenje ugovora ovisi i o operatoru korisniku kao i dostupnim resursima HT-a koji su uključeni u usklađivanje.

10) Ostalo

Obzirom da je prijedlogom odluke predviđeno kreiranje nekoliko različitih baza podataka koje bi trebalo staviti na raspolaganje operatorima korisnicima, HT mora već u fazi izrade standardne ponude precizno definirati sve aktivnosti potrebne za usklađivanje procesa, pripremiti potrebna izvješća kao i IT podršku procesima. Dakle radi se o složenom i dugotrajnom postupku cross-funkcionalnog usklađivanja. Stoga, ako HAKOM ipak odluči donijeti Odluku, smatramo da je rok od 30 dana za objavu SP prekratak, te predlažemo da on bude minimalno 90 dana.